

Referat fra Dialogmøde mellem Dansk Ornitologisk Forening Fyn, Naturstyrelsen Fyn og Miljøstyrelsen Fyn

Torsdag d. 14. marts 2024, kl. 16 – 18 på Sollerup, Sollerupvej 24, 5600 Faaborg

Dagsorden

1) Bordet rundt

Præsentation af deltagerne

2) Nyt fra Naturstyrelsen Fyn

a. Opfølgning på DOF Fyns kystfuglerapport

NST redegør for mulige initiativer på NST's arealer som opfølgning på rapporten.

b. Nyt fra LIFE-projekter

Better BirdLIFE, LIFE Coastal (Nørreby Hals) og LIFE Ring-ansøgningen.

c. Urørt skov Sydlangeland

Status for forvaltningsplan og hugstindgreb på Sydlangeland.

d. Fugletælling Vigelsø

Status for ny aftale om fugletælling efter at Kurt Due Johansen har valgt at stoppe som fugletæller.

3) Nyt fra Dansk Ornitologisk Forening Fyn

a. Skovene på Fyn, bl.a. hugstplanerne for skovene på Sydlangeland

b. Skarvregulering ved Nakkebølle Inddæmning

4) Nyt fra Miljøstyrelsen Fyn

Miljøstyrelsen Fyns fugleovervågning og levestedskortlægning i 2023 (Trane, Blåhals, Rørdrum, Rørhøg, Plettet rørvagtel, Engsnarre, terner, Klyde)

Miljøstyrelsen Fyns fugleovervågning i 2024 (Engryle, Brushane, Hvepsevåge og Rødrygget tornskade)

5) Eventuelt

Referat:

1) Bordet rundt

Præsentation af deltagerne.

Fra Dansk Ornitologisk Forening Fyn: Formand Henrik Kalckar (HKH), Jette Gandrup (JG) og Niels Bomholt (NB), som arbejder specielt med skovene, samt Henrik Mørup-Petersen (HMP) og Leif Bisschop-Larsen (LBL) fra Naturpolitisk Udvalg

Fra Naturstyrelsen Fyn: Skovrider Jakob Harrekilde Jensen (HAR) (Mødeleder), vildtkonsulent Rasmus Peter Schou Jensen (RAPSJ) og skovfoged Anders Hersø Pedersen (AHP)

Fra Miljøstyrelsen Fyn: Funktionsleder Nina Riis (NIRII) og biolog Jesper Vagn Christensen (JVC)(Referent)

Af hensyn til AHP, der skulle videre, valgte vi at bytte om på dagsordenspunkterne, sådan at 2c og 3a om skovene på Sydlangeland blev behandlet først.

2) Nyt fra Naturstyrelsen Fyn

c) Sydlangeland. Hugstplaner for stævningssskovene

AHP: Hugstplaner: Skovdriften kører langsigtet. Træernes tilvækst giver behov for tynding. Hos Naturstyrelsen (NST) har man et jævnt udtag af træ fra skovene. Man høster ikke det hele på én gang, men gradvist, så forstyrrelserne bliver mindst mulige.

Der er tre typer af hugst:

Urørt skov: Skove plantet før 1980. To hugster: *Naturgenopretningshugst*: Her gælder det om at fjerne oversøiske træarter. Træarter, der ikke er naturligt hjemmehørende i Danmark. NST har 6 år til denne opgave. Det gælder arter som Nobilis, Sitka, Grandis, Thuja, Amerikansk poppel og Rødeg. Det gælder om at fjerne frøkilderne først.

Savværkshugst: Her er der tale om hjælp til savværker, der har specialiseret sig i certificeret træ, som det primært er NST, der har leveret. Frem til 2026 sker der en nedtrapning af hugsten (især eg og bøg) til savværkerne.

Den tredje type hugst er: *Naturnær hugst*: Alle de af NSTs skove, der er plantet efter 1980 drives med naturnær hugst. Det vil sige, at man ikke laver renafdrifter, men har en mere nænsom og naturlig drift af skovene.

NST arbejder med hele skove, som enten lades urørte eller med naturnær hugst.

Naturnær hugst: Hviler på tre søjler: Biodiversitet, publikumshensyn og træproduktion. Et eksempel er Elmelund skov ved Odense. Her findes der ingen monokulturer. I stedet er der bevoksninger med måske tre hovedtræarter, tre buskarter + nogle underarter. Skovene bliver mere mosaikagtige med f.eks. eg, avnbøg, navr, hassel m.fl. Man får en etageret skov.

I skove der drives naturnært laves der ikke renafdrift, eller oprensede grøfter. På hver hektar får 5 træer lov til at stå indtil de dør af ælde. I forbindelse med tynding efterlades 20 % af toppene.

HMP: Laves der lysninger i nye skove? HAR: Der kan laves lysninger i urørt skov.

AHP: Når dræn bryder sammen, kommer der naturlig hydrologi i skoven. Det er f.eks. sket i Kirkendrup Skov, hvor bøg er forsvundet og erstattet af andre arter, fordi jordbunden er blevet mere våd.

NST Fyn skal levere 6918 m³ træ i 2024. I første halvår vil der ske naturgenopretningshugst på Nordlangeland, i Kirkendrup Skov, i Ringe Skov og i Sollerup Skov.

I 2. halvår vil der ske skovning på Sydlangeland: I Humble Byskov, på arealer ved Ristinge og på det sydligste Langeland. Skovningsmaskinerne kører efter 15. august 2024.

AHP viste kort, der kan findes på nettet via dette link:

<https://gis.nst.dk/portal/apps/webappviewer/index.html?id=cab64de9a1ba4a9781cbf487eea2d764>, hvor aktiviteter i skovene kan ses. (Kortene er tidligere sendt til HKH og Knud Flensted.) Der vil primært ske tynding i de unge skove på Sydlangeland. Disse arealer kommer i fremtiden til at indgå i hestegræsning. De største 25 % -, og de mindste 25 % af træerne bevares, mens mellemgruppen fjernes. Det gøres for at få skoven så differentieret som muligt.

Det forventes, at der skal være to hestehegn i området. Et på hver side af Søgårdsvej.

I øjeblikket er der ikke mulighed for at lave én stor hegning.

På Sydlangeland har der ikke været konflikter mellem hestehegn og friluftsliv.

AHP viste Pas-på-kortet for Nordlangeland. På Pas-på-kortet markerer NST elementer, der skal passes på i forbindelse med skovningsarbejder. Det kan være redetræer, fortidsminder, særlige arter m.v. Når en skoventreprenør skal i gang med et skovningsprojekt, får han/hun en liste over bevoksningerne, og entreprenøren får at vide, om træerne er udvist af NST, eller de selv skal lave en tynding. På Pas-på-kortet vises de elementer som entreprenøren skal være opmærksom på. F.eks.

urørt skov, oldtidsagre som findes på Nordlangeland. Entreprenøren skal holde sig på de udlagte 20 meter spor, der må ikke laves sporkøring på fortidsminder og så videre. I områder, hvor der findes hasselmus, må skovning først ske efter løvfald. Så er hasselmusen gået i hi, og opholder sig i reder i jordoverfladen under rødder og sten.

AHP efterlyste input fra DOF om fugle. Hvilke arter skal der tages hensyn til? AHP efterlyser observationer af træer med reder af rovfugle, andre fugles reder. Rovfuglereder er ofte holdt hemmelige for at undgå f.eks. ægsamlere. NST vil gerne kende redetræer, så vi ikke fælder dem – og så NST kan lave en bufferzone rundt om, eller vente med at lave hugst til efter yngletiden. HAR understregede, at oplysninger om redetræer behandles fortroligt i NST. HKH indskød, at der ikke så tæt en overvågning af de statslige skove på Nordlangeland. Ofte er rovfuglerederne primært i de private skove. Der er mere end 30 arter på listen over fugleredetræer.

HKH spurgte til urørt skov på Sydlangeland. HAR svarede: Der hugges lidt i de unge skove i år, men der hugges ikke i stævningssskovene i 2024. NST har forskellige modeller for bl.a. naturgenopretningshugst, hvor man bl.a. taler om hugstgrader fra 25 – 75 %. Stævningsdrift sikrer kontinuitet i skoven, og at der hele tiden er områder med stor variation i struktur og lysindfald. Det giver betingelser for en særdeles varieret flora og fauna. På Sydlangeland skal hugsten fremme stævningssskoven. Overstandere af gamle ege efterlades. Nogle ringes måske for at sikre stående, dødt ved.

HMP: Vester Gulstav er bedst for botanikere. I den østlige del af Vester Gulstav findes den bedste stævningssskov. Gråpoplerne i den vestlige del af skoven bevares. I mellen poplerne mod vest og den fine stævningssskov mod øst er der egeskov med hassel. Den vil NST konvertere til hasselskov med overstandere af eg. Her sker en kombineret veteranisering og tynding. Formålet er at skabe mere areal med stævningsdrift. Rotation i arealer med flere små stævninger vil ske i – cykler af 15 – 30 år. Store egetræer bevares hist og her.

DOF Fyns største bekymring er, at der tages for meget træ ud af skoven. Højskoven er vigtig for ikke mindst den sjældne pirol. Klimaforandring kan betyde, at pirol bliver ynglefugl i Danmark. I gråpoplerne – kommer der lys ned, så f.eks. tjørn kan gro i underetagen. Det giver levesteder for karmindompap.

De lysåbne areal mod vest, er ved at gro til i slåen. Orkideerne og smalfliget brandbæger forsvinder. HAR oplyste, at han har fundet smalfliget brandbæger andre steder i området.

HKH sluttede punktet af: Pirol kræver høje træer. Den ses i den sydlige del af egekulturen. De sjældne arter bliver mere og mere sårbare. Gå forsigtigt frem, lad være med at tage for store arealer ind. Pirol har næppe ynglet i området de seneste år, men den synger hvert forår.

a. Opfølgning på DOF Fyns kvstfuglerapport

NST redegør for mulige initiativer på NST's egne arealer som opfølgning på rapporten.

HAR: Bogen "KYSTFUGLENE omkring Fyn" er et flot arbejde! Der har været flere opfølgende arrangementer. NST Fyn har udvalgt nogle af sine egne områder, hvor der skal ske noget:

RAPSJ:

Maeholm – søges matrikuleret, så staten bliver ejer – så kan NST gøre noget på holmene.

Storeholm: NST ønsker mere styr på bekæmpelse af ræv. F.eks. vil en kunstig rævekunstgrav give bedre mulighed for regulering. Storeholm er med i Better BirdLIFE-projektet. Kan DOF tælle og dermed dokumentere effekt af indgreb? Jacob Sterup tæller medio juni, når fuglene har unger fordi han også udfører ringmærkning. DOF Fyn tager kontakt med ham og aftaler.

Vind- og Kitesurfing nord for Storeholm forstyrrer fuglene. Miljøstyrelsen Odenses arbejde med reservatbekendtgørelserne går langsomt. I øjeblikket ses der på forholdene i Vadehavet.

Vestermade Rev og Vestermadegyde Rev: NST kan lave henstillingsområder. Kommunen har sat skilte op. HKH: Skilte skal sættes, så folk kan se dem (Kajakroere, lystfiskere etc.) Store skilte på øerne er nødvendige, og de skal kunne ses, før folk kommer inden for fuglenes flugtafstand.

JVC foreslog en app, der viser områder, hvor fuglene har brug for ro i yngletiden.

Pludderholm: Ikke mulig at gøre noget ved den naturlige dynamik/erosion.

Skovholmen er groet sammen med fastlandet. Hvem ejer? Måske lodsejeren inde i land.

Drætling og Drættegrund. Prædationsproblemer, fordi Drætlingen er blevet landfast med Dræet. Samarbejde med Aage V. Jensens Fonde om at bekæmpe ræv.

Helnæs Made Kan der etableres samarbejde om tælling? Der er opsat vildtkamera for at få styr på, hvor husmår og ræv færdes. Der er førtælling i bogen om kystfugle. DOF positiv.

Tåsingevejle. Tømmerflådeprojekt? Området er med i Better BirdLIFE. Der arbejdes med at sikre økonomi. En rigtig ø kan hurtigt koste 500.000 kr. En tømmerflåde kan være billigere.

HKH fortalte, at der er en tømmerflåde i Tarup-Davinde. En tysk model, der ligger lavt i vandet.

Thurø Rev. NST Fyn har sat i værk med at reducere antallet af klaplåger, for at mindske publikums færdsel inde i indhegningen.

Flyvesandet. Der er netop opsat et midlertidigt, rævesikkert hegn. Ca. 1,5 m højt, flethegn med strøm, Kystdirektoratet har givet dispensation. Arealet er lukket for publikums færdsel i yngletiden. Kan DOF evt. tælle fugle i området?

HKH tilføjede til sidst: Der er kommet havørn tilbage til **Leamner**.

b. Nyt fra LIFE-projekter

Better BirdLIFE: se ovenfor, pkt. 2) a.

LIFE Coastal (Nørreby Hals) Der var et godt møde i sidste uge. Kurt Due deltog. Man talte om mulighed for at hæve vandstand? Naboer ikke begejstrede, men der var en god dialog. Kloakpumpe er nødvendig ved en af ejendommene. Det kniber med at sikre afgræsning. Annita Svendsen er NST Fyns medarbejder på sagen.

LIFE Ring-ansøgningen: Her har NST Fyn Fjordmarken. EU har svaret positivt, men der er ingen underskrift endnu. Lillestrand også med. Fugleværnsfonden har små projekter i gang.

c. Urørt skov Sydlangeland

Status for forvaltningsplan og hugstindgreb på Sydlangeland.

Punktet blev behandlet først på mødet.

d. Fugletælling Vigelsø

Status for ny aftale om fugletælling efter at Kurt Due Johansen har valgt at stoppe som fugletæller.

Bo Esbech er gået ind i opgaven med at tælle fugle. Færre tællinger end i KDJs tid. Der skal lige ses på betaling for tælling. NB sender e-faktura til NST Fyns så snart han har EAN-nummeret

3) Nyt fra DOF Fyn

a. Skovene på Fyn, bl.a. hugstplanerne for skovene på Sydlangeland

Se ovenfor punkt 2) c.

b. Skarvregulering ved Nakkebølle Inddæmning.

Flere medlemmer af DOF Fyn finder, at reguleringen af skarv er for voldsom. Der må skydes unge skarver, men DOF Fyn fortæller, at der også skydes ynglefugle, som burde være nemme at kende på de hvide lårpletter. Det er primært ynglefugle, der flyver til og fra kolonien. Forurening og

overfiskeri er årsagen til få fisk i Øhavet, men skarven får skylden. Både lystfiskere og ejere deltager i reguleringen. På Facebook opfordres der til at komme og skyde – ”Gå i krig med skarven”. DOF Fyn opfordrer NST Fyn til at tage på kontrolbesøg. RAPSJ oplyste, at kontrol er svær, hvis ikke der er noget fysisk at se – afværgemidler etc. HKH mener, at et kontrolbesøg vil have en gavnlig effekt.

4) Nyt fra Miljøstyrelsen Fyn

Miljøstyrelsen Fyns fugleovervågning og levestedskortlægning i 2023 (Trane, Blåhals, Rørdrum, Rørhøg, Plettet rørvagtel, Engsnarre, terner, Klyde)

Miljøstyrelsen Fyns fugleovervågning i 2024 (Engryle, Brushane, Hvepsevåge og Rødrygget tornskade)

JVC orienterede kort om resultaterne i 2023:

I 2023 var der flere arter på programmet:

Art	Fuglebeskyttelsesområder	Kommentar
Trane	Arreskov Sø	Eftersøges 20. marts – 30. april. To sandsynlige yp
Sydlig blåhals – Ny for Fyn	Lillebælt	Eftersøges april – medio maj Ingen registreringer
Rørdrum	Odense Fjord, Arreskov Sø, Sydfynske Øhav, Marstal Bugt	Eftersøges 5. april – 5. maj Ingen registreringer i Odense Fjord og SFØ. En enkelt ved Arreskov Sø.
Rørhøg	Æbelø, Odense Fjord, Lillebælt, Brahetrolleborg, Arreskov Sø, Sydfynske Øhav, Marstal Bugt	Eftersøges 15. april – 15. maj Fund i alle fuglebeskyttelsesområder undt. BTR
Plettet rørvagtel	Lillebælt, Sydfynske Øhav, Marstal Bugt	Eftersøges 15. april – 15. maj og 15. juni – 15. juli Ingen registreringer.
Klyde	Æbelø, Odense Fjord, Lillebælt, Bøjden, Helnæs, Sydfynske Øhav, Marstal Bugt	Eftersøges 6. – 25. maj og 26. maj – 20. juni Engsøen 97 (68 yp), og Reservatet (14yp) Odense Fj. (0), Bøjden (10yp), Siø (11 yp)
Havterne	Æbelø, Romsø, Odense Fjord, Bøjden, Sydfynske Øhav	Eftersøges 15. – 31. maj og 1. – 30. juni. Saltvandslagunen (100/70 yp) Holm vest for Bastholm (19 yp), Romsø (20 yp)
Fjordterne	Odense Fjord, Lillebælt, Brahetrolleborg, Arreskov Sø, Sydfynske Øhav, Marstal Bugt	Eftersøges 15. – 31. maj og 1. – 30. juni. BTR (Få?), Arreskov Sø (7yp), Marstal Bugt (44 i alt)
Dværgterne	Æbelø, Lillebælt, Sydfynske Øhav, Marstal Bugt	Eftersøges 15. – 31. maj og 1. – 30. juni. Primært SFØ

Splitterne	Æbelø, Odense Fjord, Sydfynske Øhav	Eftersøges 15. – 31. maj og 1. – 30. juni. Ingen registreringer af YP
Engsnarre	Lillebælt, Sydfynske Øhav, Marstal Bugt	Eftersøges 15. maj – 15. juni og 16. juni – 15. juli En enkelt registrering i Gråsten Nor på Ærø

Andet: 31 skestorke på Egholm ved Bågø

NB: Der er nye tekniske anvisninger (TA'er) på vej i forhold til overvågningen af de enkelte arter. TA'er er konkrete vejledninger i, hvordan overvågningen af de enkelte arter skal gennemføres. Der kan eventuelt benyttes drone til eftersøgning af trane og til overvågning af store kolonier med splitterne. Der kan benyttes playback (Afspilning af fuglenes kald) ved eftersøgning af f.eks. natfugle og sydlig blåhals.

I 2024 er følgende arter på programmet:

Art	Fuglebeskyttelsesområder	Kommentar
Almindelig ryle/engryle	Sydfynske Øhav: Monnet, Store Egholm, Bredholm	Eftersøges medio maj – medio juni. Ingen observationer i de seneste år, heller ikke i 2022.
Brushane	Sydfynske Øhav: Monnet, Store Egholm, Bredholm. Lillebælt: Flægen og Bågø	Eftersøges medio maj – medio juni. Ingen observationer i de seneste år.
Hvepsevåge	Arreskov Sø og Brahetrolleborg	Eftersøges ultimo maj – ultimo juni. Få observationer i Brahetrolleborg i de seneste år, i 22 og 23 også ved Arreskov Sø. Rede!
Rødrygget tornskade	Æbelø, Arreskov Sø, Sydfynske Øhav, Marstal Bugt	Eftersøges primo juni – primo juli. Fund alle steder.

HENKH opfordrer JVC til at bede DOF Fyn om tælleassistance

5) Eventuelt

HKH opfordrede NST Fyn til at kontakte DOF Fyn i forbindelse med regulering af invasive arter, olieforureninger etc. DOF har en effektiv Facebookside. Det har vist dig f.eks. da der skulle skydes en amerikansk skarveand på Sundet ved Faaborg for nogle år siden.

Langholmshoved – hvordan ser der ud efter stormfloden?

Måske har Ærø Kommune været forbi.

JVC

18.03.2024